

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

Книга 2 – ГЕОГРАФИЯ

Том 113

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY DE GEOLOGIE ET GEOGRAPHIE

Livre 2 – GEOGRAPHIE

Volume 113

ГЕОГРАФСКИЯТ ПАСПОРТ

МАРИН РУСЕВ

Катедра „Регионална и политическа география“

e-mail: rusevm@gea.uni-sofia.bg

Marin Roussev. THE GEOGRAPHIC PASSPORT

The geographic passport is a synthetic method for effective illustration of a significant part of the specific features of a particular part of the geographic space. In the present study we propose an effective representation of one territorial unit (municipality, province, state, international organisation) by a practically unlimited set of indicators.

Key words: comparative and correlation analysis, key indicators, coefficient of specialisation, mathematical properties of proportions, “forehead” and “tail” of the geographic passport, geoeological, geodemographic and geoeconomic coefficients.

УВОД

Абсолютната числова статистическа информация се използва като универсален научен подход за целите на сравнителния анализ. Така някои социални науки (демография, икономика, обществена география и др.) традиционно сравняват потенциала на страни като Япония и Финландия чрез ключови показатели – територия (378/338 хил. km²), население (126/6 млн. души) или БВП (5,44/024 трлн. долара). Приликите и разликите се виждат ясно, но такива абсолютни показатели не дават пряка възможност за сравнения на качествени характеристики като жизнен стандарт, демографска и икономическа плътност. Необходими са допълнителни изчисления, за да се представят

важни относителни показатели – БВП на човек от населението (43/40 хил. долара), жители на km² (333/2), БВП на km² (14,4/0,7 млн. долара).

Използването на разнородни критерии, показатели (абсолютни и относителни) и мерни единици усложнява общата характеристика на определени страни (или региони) и намалява ефективността на сравнителния анализ. Типични примери са производствените показатели, измервани чрез брой, t, bbl, gal, m³, ft³, l, Wh и др.

Средногодишният брой на чуждестранните туристи, посетили Русия през последното десетилетие, е около 20 млн. души, а България – 10 млн. Икономическа специализация в областта на туризма обаче има не Русия, а България, тъй като е с много по-малък пространствен, демографски и икономически потенциал. Производството на автомобили в Индонезия и Чехия е еднакво като количество (около 1,3 млн. броя годишно), но автомобилна специализация е типична само за Чехия. Еднакъв като абсолютни стойности е и БВП на Мароко и Гърция (около 300 млрд. долара), но жизненият стандарт в Гърция е около 3 пъти по-висок.

За да се изчисли степента на специализация („прекомерно“ производство) или дефицит спрямо ключови показатели (територия, население, БВП), както и други корелационни анализи, е необходима допълнителна математическа обработка. В науката тя е известна с изследванията на автори като Pearson (1901, 1913), Spearman (1904), Lorenz (1905), Gini (1912), Hoover (1938, 1948) и Isard (1956, 1960, 1975), които предлагат широк набор от приложни социално-икономически съотношения, индекси, коефициенти.

Много често прилаган в обществената география е коефициентът на специализация, предложен от Isard (1960). В обобщен вид той може да се представи като степен на уплътняване/локализация/концентрация на определен показател в конкретна териториална единица чрез една от следните формули:

$$\frac{Si:Ni}{S:N} \text{ или } \frac{Si:S}{Ni:N},$$

където:

– **N** е величината на определен ключов показател (например територия) общо за страната;

– **S** е величината на същия ключов показател (територия) за определен регион от страната;

– **Ni** е величината на конкретен показател (например производство на храни) общо за страната;

– **Si** е величината на същия конкретен показател (производство на храни) за региона.

Вариативната същност на двете формули предопределя получаването на един и същ краен математически резултат. Причина е проявлението на т.нар. математическо свойство на пропорцията, което при изследването на страни или региони се трансформира като пропорция в „затворено“ (ограничено) географ-

ско пространство. Така може да се представи коефициентът на специализация на дадена страна/регион. Пример за това е степента на териториална специализация в производството на храни в две от административните единици на България – областите Видин и Варна (табл. 1). В първата е налице значителен производствен дефицит, а във втората – много висока специализация. По подобен начин може да се изчисли и степента на икономическа специализация за двете области, като данните в колона **В** трябва да се заменят с данни за БВП.

Специфична особеност на горепосочените съотношения, индекси и коефициенти (включително и на Айзард) е, че са предпоставка за сравнителен анализ на много териториални единици по един конкретен показател.

Таблица 1

Table 1

Териториална специализация в производството на храни в областите Видин и Варна
Spatial specialisation in food production in Vidin and Varna districts

Административна област	Производство на храни (хил. лв.)	Територия (km ²)	Коефициент на специализация
	A	B	C
Видин	29 150	3033	$C = \frac{AD}{AX} : \frac{BD}{BX} = 0,13$ или $C = \frac{AD}{BD} : \frac{AX}{BX} = 0,13$
Варна	848 166	3819	$C = \frac{AE}{AX} : \frac{BE}{BX} = 3,00$ или $C = \frac{AE}{BE} : \frac{AX}{BX} = 3,00$
Пловдив	1 227 901	5973	...
Ямбол	191 697	3355	...
...	...	...	...
България	8 218 325	111 002	–

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

В настоящото изследване се предлага използването на реципрочен подход – ефективно представяне на една териториална единица (община, област, държава, международна организация) по практически неограничен набор от показатели. Наричаме го географски паспорт. Същността на този метод е твърде тясно (но огледално) логически обвързана с принципите, заложи в трудовете на Айзард и предшестващите го вече посочени пионерни изследвания. От гледна точка на математиката и статистиката е очевидна близостта до принципите на многомерния анализ. Главна особеност на предлагания паспорт обаче е неговата географска същностна основа, защото се използва предимно за разкриване на особеностите на териториални единици от различен ранг.

Едно от преимуществата на географския паспорт е, че чрез него се унифицират разнородни показатели, представящи широк спектър от структурни данни за територия, население, производства, селищна и друга инфраструктура, отнасящи се до определен географски обект (цивилизационен регион, международна организация, страна или отделна, по-малка териториална статистическа единица – административна област, община и др.). Това става чрез използване на основен синтетичен подход – аритметично превръщане на данни за частното в относителен дял от общото (% , по-рядко – ‰). Така данните могат да се подлагат на многомерни сравнения. При изследване на страна или по-големи географски обекти всеки техен статистически показател се съотнася спрямо общата му стойност за света. При по-малки статистически единици за 100% могат да се приемат и данните за самата страна. Такъв пример е показан в табл. 2, а полученият резултат може да се разглежда като своеобразен минипаспорт, чрез който изпъкват важни специфични особености на област Кърджали. Когато за общ знаменател се използва България или ЕС, в основата на сравнението изпъкват относително по-ниските степени на жизнен стандарт, демографска и икономическа плътност. Изводите на световно ниво обаче са доста по-различни, като най-вече прави впечатление много по-ниската демографска плътност.

Таблица 2
Table 2

Представяне на ключови показатели за област Кърджали
като част от България, ЕС или света (2018) – ‰
Presentation of key indicators for Kardzhali district
as part of Bulgaria, EU or the World (2018) – ‰

Област Кърджали	Относителен дял от:		
	България	ЕС	Света
Територия (3209 km ²)	28,9115	0,7421	0,0216
Население (153 000 жители)	21,8389	0,2984	0,0002
БВП (2 907 850 000 долара)	18,9437	0,1381	0,0228

Съставянето и анализът на географския паспорт се осъществяват в следните четири последователни етапа:

– *Първи (хаотичен) етап*. Наречен е така, защото главната цел в него е да се намерят колкото може повече статистически данни от различни като вид и достъпност източници – печатни или онлайн международни статистически справочници и други подобни издания. Когато се съставя паспорт на страна, най-подходящи са източниците на ООН, други международни организации (ОПЕК, ЕС), ТНК („Бритиш петролиум“) или неправителствени организации (Римски клуб, „Грийнпийс“). Важно условие е източниците да предоставят възможност за сравнимост и коректност на информацията от гледна точка на хронология и методология. Желателно е получените резултати да се представят с по-висока аритметична точност (например поне до 0,01%), за да могат да улеснят следващите етапи при съставянето на паспорт.

– *Втори етап (възходяща градация)*. При него получените в първия етап стойности трябва да се подредят в таблица. В нейното начало (т.нар. чело на паспорта) са най-малките числа, а в края ѝ (т.нар. опашка) – най-големите (табл. 3). Мястото на отделите показатели в таблицата зависи от величината на техните стойности. Три от тях се обозначават като ключови показатели – територия, население, БВП. Необходимо е те да бъдат отбелязани по специален начин, тъй като имат индикативно значение за следващите етапи.

Така представеният географски паспорт на Индия дава възможност да се изведат сравнителни изводи за страната на фона на общото световно състояние – жизнен стандарт, демографска и икономическа плътност, специализиращи производства (експортен потенциал), дефицити (импортен потенциал) и др.

– *Трети етап (извеждане на коефициенти)*. Чрез изчисления се определя степента на недостиг или излишък спрямо ключовите показатели – територия, население и БВП. За база се използват данните от табл. 3. Към нея се добавят три колони, в които се изчисляват следните коефициенти – геоекологичен, геодемографски и геоекономически (табл. 4).

Таблица 3
Table 3

Кратък географски паспорт на Индия (2018)
Short geographic passport of India (2018)

Показател	% от света	Показател	% от света
Производство на бира	0,221	Производство на електроенергия	4,570
Производство на какао	0,246	Емисии на CO ₂	5,468
Чуждестранни туристи	0,602	БВП	5,603
Нефтдобив	0,958	Производство на портокали	5,865
Брой отглеждани прасета	1,004	Производство на товарни автомобили	6,295
Морски търговски флот	1,023	Брой на отглежданите овце	6,863
Добив на природен газ	1,149	Производство на тютюн	8,240
Производство на олово	2,007	Дърводобив	9,422
Производство на вълна	2,089	Добив на желязна руда	9,616
Производство на царевица	2,093	Въгледобив	9,912
Територия	2,207	Добив на естествен каучук	10,892
Производство на рафинирана мед	2,719	Производство на пшеница	11,802
Военни разходи	2,901	Брой отглеждани говеда	14,712
Производство на леки автомобили	3,091	Производство на лимони	14,868
Производство на алуминий	3,295	Производство на памук	16,517
Производство на кафе	3,573	Население	17,206
Производство на телевизори	3,695	Производство на захарна тръстика	19,625
Производство на чугун	3,729	Производство на ориз	20,955
Производство на цинк	3,857	Производство на чай	24,675
Производство на стомана	3,978	Производство на банани	25,058
Риболов	4,304	Производство на юта	64,245

Извеждане на коефициенти в географския паспорт на Индия
(изчислени са само някои данни от извадката в табл. 3)
Derivation of coefficients in geographic passport of India
(only part of the sample data, presented in table 3, is calculated)

Показател	% от света	Коефициенти:		
		Гео-екологичен	Гео-демографски	Гео-икономически
Производство на бира	0,221	0,100	0,013	0,039
Производство на олово	2,007	0,909	0,117	0,358
Територия	2,207	1,000	0,128	0,394
Производство на леки автомобили	3,091	1,401	0,180	0,552
Риболов	4,304	1,950	0,250	0,768
БВП	5,603	2,539	0,326	1,000
Въгледобив	9,912	4,491	0,576	1,769
Брой отглеждани говеда	14,712	6,666	0,855	2,627
Население	17,206	7,796	1,000	3,071
Производство на ориз	20,955	9,495	1,218	3,740
Производство на юта	64,245	29,110	3,734	11,466

– *Четвърти (аналитичен) етап.* Съставеният географски паспорт се използва за формулиране на следните основни сравнителни изводи за съответната страна:

- *Съотношенията между трите ключови показателя.* Паспортът на Индия например дава основание да се направят изводи за относително по-малка територия, в която се произвежда относително повече БВП, но той се произвежда и консумира от прекомерно голямо като брой население. Извеждането на съответните коефициенти (табл. 4) дава конкретна представа за величината на тези съотношения. Очевидно е например, че индийското население като цяло има средно около 3 пъти по-нисък жизнен стандарт в сравнение със средния жизнен стандарт на населението в света. Същевременно демографската гъстота в тази страна е около 8 пъти по-висока в сравнение с усреднените световни стойности.

- *Дефицитите в страната.* Те формират „челото“ на паспорта (група показатели с по-малки стойности в сравнение с ключовите) – в примера с Индия (табл. 3) това са производството на бира, какао и олово, добивът на нефт и газ, свиневъдството и др. Това са своеобразни индикатори при анализа на индийския импортен потенциал.

- *Специализацията на страната.* Това е „опашката“ на паспорта, където са показателите с по-големи стойности в сравнение с ключовите. Безспорни примери, които показват експортния потенциал на Индия, са стоки като юта, банани, чай, ориз и захар.

- *Специфични изводи.* Географският паспорт предлага възможности да се открият и други отличителни характеристики на определена страна. Таблица 3

например показва: някои консумативни традиции сред населението по отношение на бирата или ориза; голямото климатично разнообразие в страната (възможността да се отглеждат земеделски продукти с различни климатични изисквания – какао, царевица, кафе, портокали, тютюн, каучук, пшеница, лимони, памук, захарна тръстика, ориз, чай, банани, юта); нереализиран туристически потенциал и др.

Пример за предлагания от нас синтетичен подход са и възможностите за обща характеристика, които предоставя географският паспорт на България (табл. 5). Налице са относително по-високи стойности на показателите за жизнен стандарт, демографска и икономическа плътност спрямо средните за света (макар и с неособено голямо превишение). Същевременно прави впечатление много високата степен на специализация в замърсяващи промишлени отрасли, което е белег за ниската екологична ефективност на стопанството в страната.

Таблица 5
Table 5

Кратък географски паспорт на България (2018)
Short geographic passport of Bulgaria (2018)

Показател	% от света	Показател	% от света
Територия	0,074	Производство на рафинирана мед	0,285
Население	0,094	Емисии на CO ₂	0,329
БВП	0,120	Емисии на SO ₂	0,515
Производство на стомана	0,183	Производство на цинк	0,890
Производство на електроенергия	0,216	Добив на лигнитни въглища	3,405

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Географският паспорт е ефективен метод на изследване. Чрез него абсолютните числовите данни за определена страна или друг статистически представен географски обект могат да се унифицират на достъпна сравнителна основа. Това дава възможност за извеждане на лесно доказуеми изводи чрез вертикален анализ (от „челото“ към „опашката“ на паспорта): жизнен стандарт, демографска и икономическа плътност (позициите и съотношенията между трите ключови показателя); производствени дефицити и специализация; комплексна степен на социално-икономическо развитие; екологична ефективност и др.

В случаите, когато съотношенията между ключовите показатели и/или икономическата специализация на определени страни имат сходни конфигурации, географските паспорти дават възможност за провеждане на по-детайлен анализ чрез хоризонтални сравнения. Пример за това са тематичните географски паспорти на Великобритания, Франция и Япония (табл. 6). С най-високо ниво на жизнен стандарт (съотношението между стойностите на БВП и насе-

лението) сред тях се отличава Великобритания (геодемографски коефициент – 2,637). Същевременно за Япония са характерни най-високи стойности на икономическа и демографска плътност (геоекологичен коефициент – 16,901 и 6,618). Най-висока е и нейната производствена икономическа специализация в областта на автомобилостроенето (геоикономически коефициент – 2,546).

Таблица 6
Table 6

Тематични географски паспорти на Великобритания, Франция и Япония (2018)
Thematic geographic passports of United Kingdom, France and Japan (2018)

Показател	% от света		
	Великобритания	Франция	Япония
Територия	0,164	0,432	0,254
Население	0,868	0,898	1,681
БВП	2,289	2,235	4,259
Производство на автомобили	2,329	2,318	10,843

Географският паспорт на всяка страна може да бъде повод за формулиране и на някои нестандартни (странни, неочаквани) изводи. Примери за това са тематичните географски паспорти на избрани страни (табл. 7).

Таблица 7
Table 7

Тематични географски паспорти на Израел, Пакистан, Испания и Турция (2018)
Thematic geographic passports of Israel, Pakistan, Spain and Turkey (2018)

Показател	% от света	Показател	% от света
Израел		Пакистан	
Територия	0,014	Територия	0,535
Население	0,112	БВП	0,831
БВП	0,248	Военни разходи	1,309
Военни разходи	0,628	Население	2,771
Брой военнослужещи	0,908	Брой военнослужещи	3,358
Испания		Турция	
Територия	0,339	Брой отглеждани прасета	0,001
Население	0,657	Територия	0,526
БВП	1,391	Население	1,083
Автомобилен парк	2,224	БВП	1,711
Брой отглеждани коне и магарета	2,279	Брой отглеждани овце	2,577

Кратките изводи, свързани с показаните 4 тематични географски паспорта, могат да се формулират по следния начин:

– Таблица 7 (Израел). Много високоразвита страна със силна и добре въоръжена армия;

– Таблица 8 (Пакистан). Слаборазвита страна с многобройна, но недобре въоръжена армия;

– Таблица 9 (Испания). Много високоразвита страна със значителна средна надморска височина на територията;

– Таблица 10 (Турция). Страна със степен на развитие над средната за света и доминираща ислямска религия сред населението.

Изразените чрез относителен дял данни в географския паспорт на определена страна дават по-реалистична представа за нейния потенциал и значимост в света в сравнение с използването на абсолютни стойности на разнообразни показатели и мерни единици. От тази гледна точка още по-голяма значимост имат вътрешните съотношения между сравними (чрез %) показатели. Същата аналитична логика може да се прилага при географските паспорти на отделни статистически единици в рамките на определена страна.

Данните и съотношенията в определен географски паспорт имат много по-голяма времева устойчивост в сравнение с често твърде бързо променящите се конюнктурни абсолютни статистически данни.

Важна особеност на географския паспорт са ключовите показатели. Без тях ефективността от използването на този изследователски метод е много по-ниска. Друга особеност е, че за да се състави географски паспорт, не могат да се използват производни относителни данни като: раждаемост; доходи на човек от населението; относителен дял на градското население; средна продължителност на живота и други подобни. Вместо това в паспорта се сравняват относителните дялове по базови данни като:

– Брой на родените деца за една година и общият брой на населението за същата година. Например, когато в определена страна живее например 1% от населението на света, но там са се родили 2% от децата в света, то раждаемостта в нея е 2 пъти по-висока спрямо средните стойности в света. Ако разменим цифрите, ще направим точно противоположен извод;

– Общият брой на населението в страната и обемът на създавания в нея БВП;

– Общият брой на населението в страната и общият брой на населението в нея, живеещо в градовете и прочие съотношения.

Съставянето на географски паспорт на страна или регион изисква целенасочен труд при търсенето на разнообразни статистически данни и тяхната математическа обработка. За по-малки страни като Лихтенщайн или Андора техният брой е едва 10–15, но за много големи като Русия, САЩ и Китай може да достигне над 300. За да се изпълни последният, четвърти (аналитичен) етап, еднакво важни са както получените много малки относителни дялове, така и тези с големи стойности.

Независимо от значителната трудоемкост на предложения метод той се отличава с много висока нагледност и ефективност. Това се отнася както до големите му дидактически възможности при преподаването на регионална география в средни и висши училища, така и до редица прагматични дейности – регионална политика и управление, икономическо планиране, търговия, туризъм и др. Само като частичен пример може отново да се посочи географският

паспорт на Индия (табл. 3), където ясно се вижда, че ще бъде грешка да се прави търговия с тази страна, като към нея се експортира юта, а от нея се внася нефт. Ефективно е да се прави точно обратното, като за основни критерии по отношение интензитета на тази дейност могат да се използват стойностите на съответните коефициенти (табл. 4).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Географският паспорт е синтетичен метод за ефективно онагледяване на много от специфичните особености в определена част от географското пространство. Като доказателство за това в настоящата статия е приложен и кратък географски паспорт на страна, чието име не е обозначено (табл. 8). Тези, които се запознаят внимателно с него и използват вече упоменатите логическите постановки, могат лесно да посочат точно за коя от страните в света става въпрос. Авторът на изследването апробира този подход сред студенти вече над 2 десетилетия и няма нито един случай тяхната аудитория да не е дала верен отговор.

Таблица 8
Table 8

Кратък географски паспорт на ??? (2018)
Short geographic passport of ??? (2018)

Показател	% от света	Показател	% от света
Брой отглеждани прасета	0,003	Военни разходи	0,709
Производство на рафинирана мед	0,008	Производство на памук	0,735
Производство на вино	0,016	Производство на ориз	0,804
Добив на желязна руда	0,068	Нефтодобив	0,826
Производство на юта	0,074	Производство на царевица	0,846
Производство на ечемик	0,084	Производство на памучни влакна	0,866
Производство на бира	0,101	БВП	0,942
Производство на леки автомобили	0,104	Производство на захарна тръстика	1,067
Производство на слънчоглед	0,116	Производство на банани	1,193
Производство на чугун	0,121	Чуждестранни туристи	1,224
Производство на товарни автомобили	0,176	Производство на пшеница	1,249
Брой отглеждани говеда	0,326	Население	1,325
Производство на стомана	0,402	Производство на цигари	1,439
Риболов	0,434	Добив на природен газ	1,522
Производство на вълна	0,472	Производство на грозде	2,099
Брой отглеждани овце	0,495	Брой военнорслужещи	2,255
Дърводобив	0,499	Производство на лимони	2,465
Емисии на CO ₂	0,584	Производство на захарно цвекло	3,335
Производство на алуминий	0,598	Производство на портокали	3,846
Територия	0,672	Производство на домати	5,961
Производство на електроенергия	0,708	Производство на фурми	17,966

ЛИТЕРАТУРА

- Русев, М. 1988. Съвременни предизвикателства при преподаването на география на страните. – *Обучението по география*, 4–6.
- Русев, М. 2002. Географски паспорт на община Ардино. – В: Проблеми и перспективи за развитие на Източните Родопи. Научна конференция, Ардино, септември 2001 г., София.
- Русев, М. 2009. Географски паспорт и електорален портрет на Смолянска област. – В: 10 години специалност „Туризъм“ във Филиала на Пловдивския университет, Смолян.
- Gini, C. 1912. Variabilità e mutabilità. Bologna.
- Hoover, E. 1938. Location theory and the shoe and leather industry. Cambridge.
- Hoover, E. 1948. The Location of Economic Activity. New York.
- Isard, W. 1956. Location and space-economy: a general theory relating to industrial location, market areas, land use, trade and urban structure. Cambridge.
- Isard, W. 1960. Methods of regional analysis. Cambridge.
- Isard, W. 1975. Introduction to regional science. New York.
- Lorenz, M. 1905. Methods of measuring the concentration of wealth. – *Publications of the American Statistical Association*, 9, p. 70.
- Pearson, K. 1901. On lines and planes of closest fit to systems of points in space. – *Philosophical Magazine*, 6, 2, 11.
- Pearson, K. 1913. On the probable error of a coefficient of correlation as found from a fourfold table. – *Biometrika*, 9, March.
- Pearson, K. 1917. On the probable error of biserial η . – *Biometrika*, 11, May.
- Spearman, Ch. 1904. The proof and measurement of association between two things. – *American Journal of Psychology*, 15.

SUMMARY

THE GEOGRAPHIC PASSPORT

Absolute numerical statistical information is used as a universal scientific approach for the purposes of the comparative analysis. However, the use of heterogeneous indicators (pieces, t, bbl, gal, m³, ft³, l, Wh) is complicated the general characteristic of a particular country or region and reduces the efficiency of the comparative analysis.

The most commonly applied in social geography is the coefficient of specialisation introduced by Isard. It can be used to perform comparative analysis of many territorial units by using one concrete indicator. In the present study we propose a converse approach – an effective representation of one territorial unit by a unlimited set of indicators. Thus, heterogeneous indicators acquire uniform values, can be compared and used effectively to formulate important conclusions with higher time resistance.

The geographic passport is a synthetic method for the effective illustration of a significant part of the specific features of a particular part of the geographic space.